

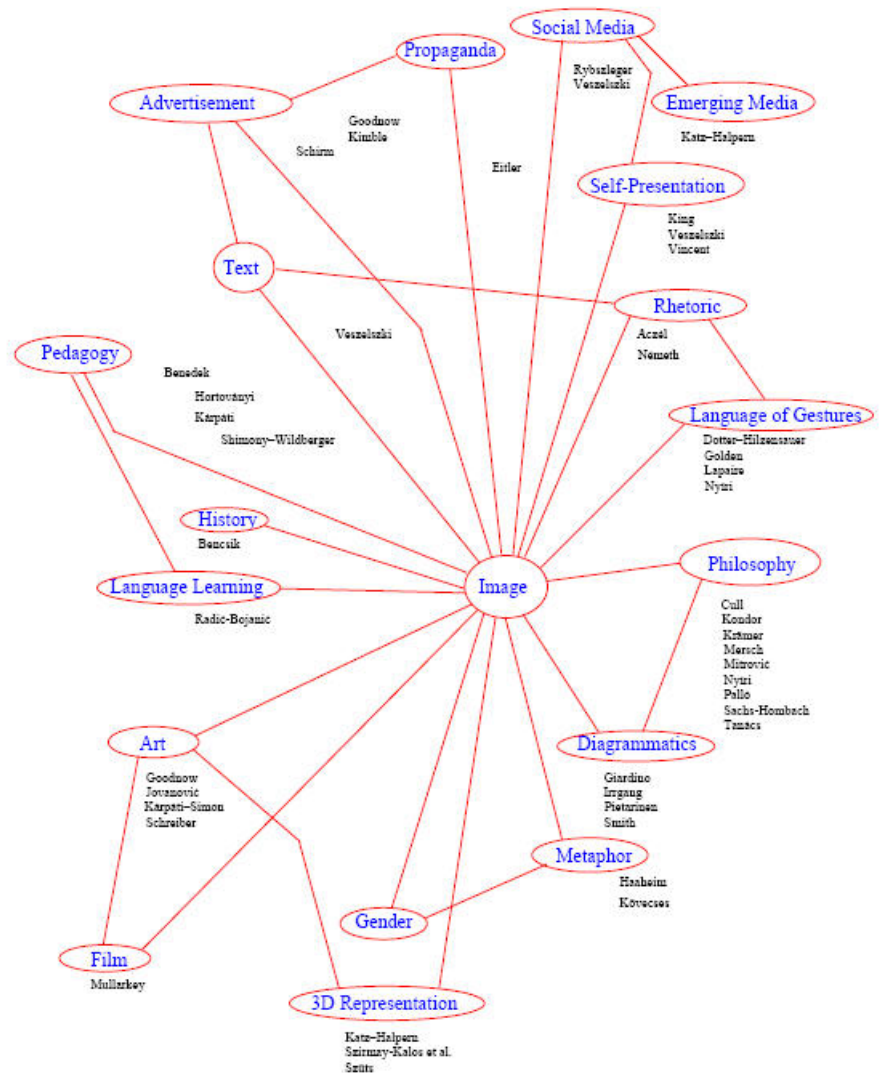
Nyíri Kristóf:

Elfelejtett képelméletek

Referátumom a Képi Tanulás Műhelye (VLL) elmúlt hónapokbeli önreflexiós beszélgetéseiből és üzenetváltásaiból tervez kiindulni, mindenekelőtt Aczél Petra megjegyzéséből, melyet márc. 3-iki összejövetelünk alkalmával tett. *Nem olvassuk egymás írásait*, mondta Petra. — Mármost ez a jelenség, szeretném hangsúlyozni, nem szokatlan, inkább jellegzetes: ritkák azok a híres szerzők, akiket olvasni a kortársak számára mintegy kötelező; és szűkek azok a szubdiszciplínák, amelyek művelői magától értetődően – ti. önérdékből és kötelezően – hivatkoznak egymásra. A VLL tagjai kétségkívül nem alkotnak ilyen szubdiszciplínát; de talán törekedhetnénk valamilyen valamiképpen konvergens elméleti irányba. Ebben a szellemben szeretném referátumomat felépíteni.

Elsőként fel fogom idézni azt a diagramot, amelyet a VL 4. köt. sajtóbemutatója alkalmából prezentáltunk. A diagram a szemináriumaink/konferenciáink által tárgyalt témák és a vonatkozó szerzők hálózatát törekedett ábrázolni.

Olyan hálózat ez, amely voltaképpen persze nem működik: hiszen nem olvassuk egymás írásait... Sőt, valójában – és ez az állítás referátumom fő mondanivalója – nemcsak egymás írásait nem olvassuk, hanem abban az alapirodalomban sem osztozunk, amelyre írásainknak épülniök kellene. A VLL fennállásának bő hat éve alatt nem tudtunk bármiféle egységes szakirodalmi paradigmát létrehozni. De még tematikai paradigmát sem. Hadd vegyem ezt előre. A következő témacsomópontokat látom (nagyon részlegesen, hozzávetőlegesen, sorrendiség nélkül): ikonológia — ikon-téma a számítógépkorszak hajnalán — mentális képek („bildloses” / „unanschauliches” Denken vita; imagery debate) — képjelentés, képi hasonlóság, képigazság — képteológia — képregény (comics) — információ vizualizációja — képprobléma a fogalmi metafora-elméletben — képi metafo-

rák — gyermekrajz — taglejtésnyelv — empátia — motoricitás — vizuális retorika (emlékezés művésze, ars memoriae) — filmelméletek. És – nyilván nagyon szubjektív ismereteim és megítélésem alapján – a következő szerzők munkássága köré csoportosítanám ezen témacsoportok számbavételét:

Arnheim, R.	Efron, David	Johnson, Mark	McNeill, David	Stafford, B. M.
Balázs Béla	Fechner, G. Th.	Jung, C. G.	Merleau-Ponty	Stokoe, W. C.
Barsalou, L.	Fodor, Jerry	Kandinsky	Mitchell, W.J.T.	Thomas, Nigel
Bartlett, F.	Forceville, Ch.	Kemp, Martin	Moholy-Nagy	Titchener, E. B.
Belting, Hans	Freedberg, D.	Kennedy, J. M.	Neisser, Ulric	Tresidder, Jack
Berger, A. Asa	Freud, Sigmund	Kepes, György	Neurath, Otto	Tufte, Edward
Block, Ned	Galton, Francis	Kjørup, Søren	Paivio, Allan	Turner, Mark
Boehm, G.	Gardner, H.	Klee, Paul	Panofsky, E.	Ware, Colin
Bruner, Jerome	Gibson, J. J.	Köhler, W.	Price, H. H.	Washburn, M.
Candlish, S.	Gilson, Étienne	Koestler, Arthur	Pylyshyn, Z.	Wertheimer, M.
Cavell, Stanley	Goodman, N.	Koffka, Kurt	Rahner, Karl	West, T. G.
Corballis, M.	Gombrich, Ernst	Kosslyn, S. M.	Roeckelein, Jon	Wittgenstein, L.
Critchley, M.	Hannay, Alastair	Kress-Leeuwen	Root-Bernstein	Wollheim, R.
Damasio, A.	Holšánová, Jana	Lakoff, George	Russell, B.	Wundt, Wilhelm
Danto, Arthur	Holt, R. R.	Langacker, R.	Sachs-Hombach	Yates, Frances
Dennett, Daniel	Honeywill, P.	Lipps, T.	Sassoon-Gaur	Yazdani-Barker
Donald, Merlin	Horn, Robert E.	McCloud, Scott	Schapiro, Meyer	
Dondis, Donis	Ivins, W. M.	McKim, R. H.	Searle, John	

Referátumomban röviden jellemezni tervezem ezen szerzők mondanivalójának lényegét, majd kísérletet teszek arra, hogy bemutassak néhány közöttük fennálló, alapvető hatásösszefüggést. Mintegy szeretném megrajzolni a képelmélet-történet csillagképét. Nyilvánvalóan lehetetlenre vállalkozom; számítok a felkért hozzászóló Veszelszki Ági valamint minden jelenlévő segítségére és jóindulatára...